

Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Öğretim Yöntemlerinin Etkililiği Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi*

Semra GÜVEN¹ Zeynep KILIÇ²

Öz

Bu çalışmada, Hayat Bilgisi dersinde kullanılan öğretim yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve derse yönelik tutumlarına etkisini inceleyen deneysel çalışmalara dayalı lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada konuyla ilgili olarak 2004-2016 yılları arasında yapılan ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişime açık olan 10 doktora tezi ve 25 yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 35 araştırma, içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda; konuya ilişkin en fazla araştırmanın Gazi Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından yapıldığı, 21-60 öğrenciden oluşan deney ve kontrol grupları üzerinde çalışıldığı, deneysel işlem süresinin 5-8 hafta arasında dağılım gösterdiği, örneklem seçiminde en fazla uygun örnekleme yönteminin tercih edildiği, drama/oyunla öğretim ve iş birliği öğrenme yönteminin yaygın olarak kullanıldığı, araştırmaların çoğunlukla 3. sınıf öğrencileri üzerinde yapıldığı ve kullanılan öğretim yöntemlerinin öğrencilerin hayat bilgisi dersine ilişkin başarı ve derse yönelik tutumları üzerinde genellikle etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Hayat bilgisi dersi, öğretim yöntemi, içerik analizi.

Abstract

The aim of this study is to analyze experiment-based MA dissertations on the effects of the teaching methods followed in the Life Science course on academic achievements and students' attitudes towards the course, through several variables. A total of 35 researches including 10 doctoral theses and 25 master theses, which were written between 2004-2016 and are accessible from YÖK National Thesis Center database, are reviewed via content analysis methods in the study. As a result of content analysis; it was found that the highest number of research on the subject is performed by Gazi University and Dokuz Eylul University, experimental and control groups composed of 21-60 students are examined, the duration of the experiment procedures is between 5-8 weeks, convenience sampling method is the most commonly preferred one in the sample selection, teaching via drama/play and collaborative method is widely used, researches are mostly carried out on 3rd grade students and it is seen that the teaching methods followed are generally effective on students' success and attitudes towards the course.

Key Words: Life science course, teaching method, content analysis.

¹ Semra Güven, Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, sguven@gazi.edu.tr

² Zeynep Kılıç, Yüksek Lisans Öğrencisi, Öğretmen, Lefkoşa Eğitim Müşavirliği, zeyneperce75@gmail.com

*Bu makale 08-11 Mayıs 2017 tarihleri arasında KKTC/Lefke'de düzenlenen 16 th International Primary Teacher Education Symposium'da sunulan sözlü bildiri esas alınarak üretilmiştir.

Giriş

İlkokulun 1, 2 ve 3. sınıflarında okutulan Hayat Bilgisi dersi, öğrencilere hayata ilişkin temel bilgi, beceri ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir derstir. Bireysel olarak kimliğinin oluşmaya başladığı ilköğretimde çocuğun günlük hayatında bulunan problemleri iyi belirleyip bunlara çözüm getirebilme, öğrendiği bilgiyi günlük yaşamına aktarabilme, analitik düşünebilme, ülkesine ve dünyaya uyum sağlayabilme, bilinçli bir tüketici ve özellikle aynı zamanda üretici olabilme ve bilimsel düşünme becerilerini oluşturabilmesinde Hayat Bilgisi dersinin yadsınamayacak bir önemi vardır (Güneş ve Demir, 2007). Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin yaşadıkları çevreyi tanımalarını ve bu çevreyle bütünleşerek çevreye etkin bir şekilde uyum sağlamlarını, zihinsel açıdan güçlü aynı zamanda fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı olmalarını; demokratik tutumlara sahip, vatanına milletine bağlı, ulusal ve evrensel değerlerle donanmış bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Aladağ, 2016, s.17). Dersin amacına ulaşmasında, öğrencilerin derse yönelik olumlu tutum geliştirmesinde ve öğrenmelerinin desteklenmesinde, öğretmenlerin derste kullandıkları öğretim yöntemleri oldukça etkilidir. Yöntem; bir amaca varmak için takip edilen, doğruluğu ve başarısı denenmiş en kısa ve en emin yol, hareket ve iş tutma tarzı (Büyükkaragöz ve Çivi, 1994) olarak tanımlanmaktadır. Öğretim yöntemi ise öğrencilerin özellikleri, ders araç ve gereçleri ile tüm öğrenme durumları göz önünde tutularak belirlenen ve izlenen mantıklı yol olarak ifade edilmektedir (Oğuzkan, 1985). Günümüz eğitim-öğretim uygulamalarında öğretmen ya da öğrenciyi merkeze alan eğitim ortamları oluşturulmaya çalışılmakta ve buna dayalı öğretim yöntemleri seçilmektedir. Öğretim yöntemleri; öğretmen veya öğrenciyi eksene alması durumuna göre öğretmen merkezli, öğrenci merkezli, öğrenciler arası etkileşimle öğrenmeyi

sağlamak ve iş birliğine dayalı olmak üzere üçe grupta ele alınarak incelenmektedir (Özerbaş, 2016, s. 193). Bunlar “1. *Öğretmen merkezli yöntemler*: Anlatım, soru cevap, gösteri ve örnek olay yöntemi; 2. *Öğrenci merkezli yöntemler*: Programlı öğretim, bireyselleştirilmiş öğretim, bilgisayarla öğretim, problem çözme, dramatizasyon ve laboratuvar çalışma yöntemi; 3. *İş birliğine dayalı öğretim yöntemleri*: Proje, tartışma, gezi-gözlem ve ekiple öğretim yöntemi” şeklindedir.

Öğretim sürecinde öğretmen tarafından seçilen öğretim yöntemi; bir dersin kazanımlarının nasıl gerçekleştirileceği, öğrenme-öğretme sürecinin nasıl planlanması gerektiği, hangi öğretim materyallerinin derste kullanılacağı, yöntemi uygulayacak olan öğretmenin yöntemle ilişkin bilgi ve becerilerinin neler olması gerektiği, derse ne kadar zaman ayrılacağı ve değerlendirme türünün ne olacağı gibi farklı boyutların göz önünde bulundurulmasını sağlar. Bu nedenle öğretmenin sınıf ortamında kullanacağı öğretim yöntemlerini seçerken daha stratejik davranması gerekmektedir. Öğrencilerin dikkatini çekecek, öğrenmelerini kolaylaştıracak ve onların derslere karşı ilgilerinin artmasına olanak sağlayacak bu yöntemlerin nasıl kullanılacağı, bu yöntemlerin üstünlüklerinin ve eksik yanlarının bilinmesi öğrenciler açısından önem arz etmektedir (Kaya 2016, s. 214-215). Her derste olduğu gibi hayat bilgisi dersinde de öğretmen sınıf ortamında kullanacağı öğretim yöntem/yöntemleri seçerken özen göstermelidir. Hayat bilgisinde seçilen konular kadar uygulanan yöntem, teknik ve araç-gereçlerin yaşamın ya kendisi ya da modeli olması, etkili ve verimli bir öğrenmenin oluşmasında önemli bir rol oynayacaktır (Aykaç, 2011). Derste kullanılan öğretim yöntemleri öğrencilerin akademik başarılarını ve derse yönelik tutumlarını etkileyecektir. Bu nedenle Hayat Bilgisi dersinde kullanılan farklı öğretim yöntemlerinin etkililiğinin incelenmesine yönelik araştırmalara

ihtiyaç duyulmaktadır. Literatürde Hayat Bilgisi dersinde kullanılan farklı öğretim yöntemlerinin etkililiğini inceleyen lisansüstü tezler bulunmaktadır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı Hayat Bilgisi dersinde kullanılan öğretim yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarı ve derse yönelik tutumlarına etkisini inceleyen, 2004-2016 yılları arasında yapılmış, deneysel çalışmalara dayalı lisansüstü tezleri çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Araştırmalar yayın yılı açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Araştırmaların yapıldığı üniversiteler nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. Araştırmalar yayın türü açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
4. Araştırmalar desen/model açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
5. Araştırmaların deneysel işlem/uygulama süresi açısından dağılımı nasıldır?
6. Araştırmalar çalışma grubu/örneklem sayısı açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
7. Araştırmalar örneklem belirleme yöntemlerine göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
8. Araştırmaların sınıf seviyesine göre dağılımları nasıldır?
9. Araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları nasıl bir dağılım göstermektedir?
10. Araştırmalarda kullanılan veri analiz yöntemleri/istatistiksel testlerin dağılımı nasıldır?
11. Araştırmalarda çalışılan tema ve üniteler nasıl bir dağılım göstermektedir?
12. Temalarda kullanılan kavramlar nasıl bir dağılım göstermektedir?

13. Derslerde kullanılan öğrenme-öğretme yaklaşımları, yöntem ve teknikler nasıl bir dağılım göstermektedir?
14. Araştırma sonuçlarına ilişkin deney-kontrol gruplarının ön test, son test, erişimi, kalıcılık ve tutum puanlarının dağılımı nasıldır?
15. Araştırmalarda kullanılan yaklaşım/yöntem ve tekniklerin akademik başarı ve tutum puanları açısından etkileri nasıl bir dağılım göstermektedir?
16. Derslerde kullanılan öğretim materyalleri ve ders araç-gereçleri nasıl bir dağılım göstermektedir?
17. Araştırmalarda yapılan ders etkinlikleri nasıl bir dağılım göstermektedir?

Araştırmanın Önemi

Çalışma hayat bilgisi dersinde kullanılan öğretim yaklaşımları, yöntem ve tekniklerin etkisinin geniş bir çerçevede incelenmesi; öğrencilerin en sık hangi yöntemlerde başarıya ulaştığı ve derse yönelik olumlu tutum geliştirdiğinin belirlenmesi açısından önemlidir. Ayrıca araştırmanın bu konuda çalışma yapan araştırmacıların genel eğilimlerinin belirlenmesi, benzer çalışmalara ışık tutması; araştırmacılara, eğitimcilere ve daha geniş kapsamda öğretim programı çalışmalarına katkı sağlaması bakımından da önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma türünde olup çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan içerik analizi, yazılı metinlerin bazı özelliklerini sayısal olarak belirten bir analiz yöntemi olup materyalin nitel analizi ve istatistiksel sonuçları arasında köprü görevi görmektedir (Bauer, 2003). İçerik analizinde dokümanlardan elde edilen nitel araştırma verilerinin işlenmesinde verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve

yorumlanması şeklinde dört aşama bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma konusuna ilişkin verilerin toplanmasında ise doküman taraması yöntemi tercih edilmiştir. Veri toplama aşamasında lisansüstü tezler arasından örneklem belirlenirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma evreni, 2004-2016 yılları arasında Hayat Bilgisi dersi üzerine yapılan lisansüstü tezlerdir. Bu amaç doğrultusunda elde edilen 154 lisansüstü tez, araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişime açık olan ve deneysel desende çalışılmış 10 doktora tezi, 25 yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 35 lisansüstü tez oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, bu çalışmanın araştırmacıları tarafından geliştirilen “Tez İnceleme Formu” kullanılmıştır. Formda çalışmanın yayın türü, yayın yılı, yazarın kurumu, tez konusu, veri toplama

Bulgular

Bu bölümde verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Yayın türlerinin yıllara göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

araçları ve kullanılan istatistiksel yöntemler, çalışmalarda kullanılan öğretim yöntemi/teknik, deney ve kontrol grubu sayıları, sınıf düzeyi, deneysel işlem süresi ve deneysel işlem için seçilen konu/ünite/tema bilgileri ve söz konusu araştırmaların sonuçlarına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Hazırlanan form, eğitim bilimleri ve ölçme değerlendirme alanlarından üç uzman tarafından değerlendirilmiştir. Kodlamadaki iç tutarlılığı (güvenirliliği) sağlamak amacıyla veriler araştırmacılar tarafından bağımsız olarak iki farklı zamanda olmak üzere iki kez kodlanmıştır; Miles ve Huberman’ın (1994) formülü (güvenirlilik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı X 100) kullanılarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma ölçütlerine uygun 10 doktora tezi ve 25 yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 35 araştırma çalışma kapsamına alınmış ve elde edilen veriler frekans ve yüzde değerleri hesaplanarak tablolar şeklinde yorumlanmıştır.

Tablo 1. Araştırmaların Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Yıl	Doktora		Yüksek Lisans		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
2004	-	-	3	8,57	3	8,57
2005	1	2,85	3	8,57	4	11,42
2006	-	-	1	2,85	1	2,85
2007	2	5,71	1	2,85	3	8,57
2008	-	-	3	8,57	3	8,57
2009	-	-	1	2,85	1	2,85
2010	-	-	2	5,71	2	5,71
2011	-	-	4	11,42	4	11,42
2012	1	2,85	1	2,85	2	5,71
2013	1	2,85	2	5,71	3	8,57
2014	2	5,71	2	5,71	4	11,42
2015	2	5,71	1	2,85	3	8,57
2016	1	2,85	1	2,85	2	5,71
Toplam	10	28,57	25	71,43	35	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi 2005, 2011 ve 2014 yıllarında dörder (%11,42) araştırma; 2004, 2007, 2008, 2013 ve 2015 yıllarında üçer (%8,57) araştırma; 2010, 2012 ve 2016 yıllarında ikişer

(%5,71) araştırma; 2006 ve 2009 yıllarında birer (%2,85) araştırma yapılmıştır.

Araştırmaların yapıldığı üniversitelere ilişkin dağılım Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Araştırmaların Üniversitelerine Göre Dağılımı

Üniversite	f	%
Gazi Üniversitesi	9	25,71
Dokuz Eylül Üniversitesi	5	14,28
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2	5,71
Anadolu Üniversitesi	2	5,71
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2	5,71
Selçuk Üniversitesi	2	5,71
Uludağ Üniversitesi	2	5,71
Celal Bayar Üniversitesi	1	2,85
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1	2,85
Hacettepe Üniversitesi	1	2,85
İstanbul Üniversitesi	1	2,85
Marmara Üniversitesi	1	2,85
Mustafa Kemal Üniversitesi	1	2,85
Pamukkale Üniversitesi	1	2,85
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1	2,85
Sakarya Üniversitesi	1	2,85
Uşak Üniversitesi	1	2,85
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	1	2,85
Toplam	35	100

Araştırmaların dokuzu (%25,71) Gazi Üniversitesi, beşi (%14,28) Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından yapılmıştır. Abant İzzet

Baysal Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Uludağ

Üniversitesi'nde ikişer araştırma (%5,71); diğer üniversitelerde ise birer araştırma (%2,85) yapıldığı görülmektedir. Bu konuda en fazla tez çalışması Gazi Üniversitesi tarafından yapılmıştır. Bunu da Dokuz Eylül Üniversitesi izlemektedir. Araştırma kapsamındaki Hacettepe Üniversitesi, Marmara

Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi gibi üniversitelerin konuya ilişkin tez sayısının nispeten daha az olduğu görülmektedir.

Araştırmaların yayın türüne göre dağılımı Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırmaların Yayın Türüne Göre Dağılımı

Yayın türü	<i>f</i>	%
Doktora tezi	10	28,57
Yüksek Lisans tezi	25	71,43
Toplam	35	100

Tablo 3'te görüldüğü gibi 35 araştırmanın 10'u (%28,57) doktora tezi, 25'i (%71,43) yüksek lisans tezidir. Yayın türü açısından yüksek lisans tezlerinin

doktora tezlerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

Araştırma desenlerinin model açısından dağılımı Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Araştırma Deseninin Modellere Göre Dağılımı

Desen	Model	<i>f</i>	%
Gerçek deneysel	Ön test-son test kontrol gruplu	4	11,42
	2x (2)'lik split-plot	1	2,85
	Ara Toplam	5	14,27
Yarı Deneysel	Eşitlenmemiş kontrol gruplu	27	77,14
	Tek denekli	2	5,71
	Ara Toplam	29	82,85
Zayıf deneysel		1	2,85
Toplam		35	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırmaların 29'u (%82,85) yarı deneysel desende olup bunlardan 27'sinde (%77,14) eşitlenmemiş kontrol gruplu modelle, 2'sinde (%5,71) tek denekli modelle çalışılmıştır. Gerçek deneysel desenle çalışılmış 5

araştırmadan 4'ü (%11,42) ön test-son test kontrol gruplu, 1'i ise 2x(2)'lik split-plot modelindedir; 1 (%2,85) araştırma ise zayıf deneysel desendir.

Araştırmaların deneysel işlem ve uygulama süresi bakımından dağılımı Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Araştırmaların Deneysel İşlem/Uygulama Süresine Göre Dağılımı

Süre (hafta)	<i>f</i>	%
1-4 hafta	8	22,85
5-8 hafta	15	42,85
9-12 hafta	7	20
13-16 hafta	1	2,85
17-20 hafta	3	8,57
21 hafta ve üzeri	1	2,85
Toplam	35	100

Tablo 5’te görüldüğü gibi araştırmaların 8’i (%22,85) 1-4 hafta, 15’i (%42, 85) 5-8 hafta, 7’si (%20) 9-12 hafta, 3’ü (%8, 57) 17-20 hafta ve 1’i (%2,85) “21 hafta ve üzeri” aralığında yürütülmüştür.

Araştırmalardaki deneysel işlem/uygulama süresi en fazla 5-8 hafta olarak tespit edilmiştir.

Bunu sırasıyla 1-4 hafta ve 9-12 hafta aralığında uygulamaların izlediği görülmektedir. Araştırmaların deneysel işlem ve uygulama süresine göre en az “13-16 hafta” aralığı ile “21 hafta ve üzeri” olan uygulamalarda dağılım gösterdiği görülmektedir.

Araştırmalardaki çalışma grubu ve örneklem sayısına ilişkin dağılım Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6. Araştırmaların Çalışma Grubu/Örneklem Sayısına Göre Dağılımı

Örneklem Sayısı/kişi	<i>f</i>	%
1-20	3	8,57
21-40	10	28,57
41-60	10	28,57
61-80	9	25,71
81-100	1	2,85
101 ve üzeri	2	5,71
Toplam	35	100

Tablo 6’da görüldüğü üzere “1-20” kişilik örneklemle 3 (%8,57), “21-40” ve “41-60” kişilik örneklemle 10 (%28,57) araştırma; “61-80” kişilik örneklemle 9 (%25,71), “81-120” kişilik örneklemle

1 (%2,85) ve “101 ve üzeri” örneklemle 2 (%5,71) araştırma yapılmıştır.

Araştırmaların örneklem seçiminde kullanılan yöntemlere ilişkin dağılım Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Araştırmaların Örneklem Belirleme Yöntemine Göre Dağılımı

Örneklem yöntemi	<i>f</i>	%
Uygun örneklem	18	51,42
Basit rastgele örneklem	13	37,14
Amaçsal Örneklem	4	11,42
Toplam	35	100

Tablo 7’de görüldüğü gibi örneklem belirleme yöntemlerinden “uygun örneklem” 18 (%51, 42), “basit rastgele örneklem” 13 (%37, 14) ve “amaçlı

örneklem” yöntemi 4 (%11,42) araştırmada kullanılmıştır.

Örneklemelerin sınıf seviyelerine ilişkin dağılım Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Araştırmaların Sınıf Seviyesine Göre Dağılımı

Sınıf	<i>f</i>	%
1. sınıf	3	8,57
2. sınıf	5	14,29
3. sınıf	25	71,43
Özel eğitim (BEP)	2	5,71
Toplam	35	100

Tablo 8’de görüldüğü gibi “1.sınıf” öğrencileriyle 3 (%8,57), “2.sınıf” öğrencileriyle 5 (%14,29), 3.sınıf öğrencileriyle 25 (%71,43) ve “özel eğitim” öğrencileriyle 2 (%5,71) araştırma yapılmıştır. Araştırmalarda genellikle birden fazla veri toplama aracı kullanıldığı için veri toplama

araçları incelenirken, tüm veri toplama araçları ile ilgili kategori dikkate alınarak kodlama yapılmıştır. Kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin dağılım Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Veri Toplama Araçları Dağılımı

Kategori	Alt kategori	f	%
Başarı-kalıcılık testleri	Açık uçlu	6	4,54
	Çoktan seçmeli	39	27,46
	Ara toplam	45	31,69
Anket/ölçek (Tutum-algı-yetenek vb.)	Çoktan seçmeli	2	1,40
	Açık uçlu	3	2,11
	Likert tipi	22	15,49
	Ara toplam	27	19,01
Gözlem formu	Katılımcı	3	2,11
	Katılımcı olmayan	7	4,92
	Ara toplam	10	7,04
Görüşme formu	Yapılandırılmış	3	2,11
	Yarı yapılandırılmış	13	9,15
	Odak grup	1	0,70
	Ara toplam	17	11,97
Tamamlayıcı araçlar	Günlükler	10	7,04
	Öğrenci ürünleri	15	10,56
	Kişisel bilgiler formu	18	12,67
	Ara toplam	43	30,28
Toplam		142	100

Tablo 9’da araştırmalarda beş farklı veri toplama aracının kullanıldığı, en sık kullanılan veri toplama araçlarının ise “başarı-kalıcılık testleri” (f=45, %31,69) ve “tamamlayıcı araçlar” (f=43, %30,28) olduğu görülmektedir. Ayrıca tutum, algı, yetenek ve motivasyon gibi bazı değişkenleri ölçen “anket/ölçek” (f=27, %19,01), “gözlem formu” (f=10, %7,04) ve “görüşme formu” (f=17, %11,97) da sıklıkla kullanılan diğer veri toplama araçlarıdır.

Araştırmaların tamamında birden fazla veri analiz yöntemi/istatistiksel test kullanılmıştır. Bu nedenle kullanılan her bir test dikkate alınarak ilgili kategori için ayrı kodlama yapılmıştır. Veri analiz yöntemlerine ve kullanılan istatistiksel testlere ilişkin dağılım Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10. Araştırmalarda Kullanılan Veri Analiz Yöntemleri/İstatistiksel Testlerin Dağılımı

Veri Analiz Yöntemleri/İstatistiksel Testler		<i>f</i>	%
Betimsel	Frekans/yüzde/çizelge	7	10,29
	Merkezî eğilim-yayılm ölçüleri	8	11,76
	Grafikle gösterim	2	2,94
	Ara toplam	17	25
Kestirimsel	<i>t</i> testi	23	33,82
	Non-parametrik testler	8	11,76
	ANOVA	7	10,29
	ANCOVA	2	2,94
	MANCOVA	1	1,47
	Korelasyon analizi	2	2,94
	Ara toplam	43	63,2
İçerik analizi		8	11,76
Toplam		68	100

Tablo 10’da görüldüğü gibi araştırmalarda 17 (%25) betimsel, 43 (%63,2) kestirimsel ve 8

(%11,76) içerik analizi olmak üzere toplam 68 analiz yöntemi/istatistiksel test kullanılmıştır.

Araştırmalardaki betimsel yöntemlerden %10,29’u “frekans/yüzde/çizelge”, %11,76’sı “merkezî eğilim ölçüleri” ve %2,94’ü de “grafikle gösterim” şeklindedir. Kestirimsel yöntemlerden %33,82’si “*t* testi”, %11,76’sı “non-parametrik testler”, %10,29’u “ANOVA”, %2,94’ü “ANCOVA”, %1,47’si

“MANCOVA” ve %2,94’ü “korelasyon analizi” testleridir.

Araştırmaların bazılarında birden fazla tema ya da ünite kullanılmıştır. Tema ve ünite bilgilerine ilişkin dağılım Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11. Tema/Ünite Dağılımı

Tema/Ünite		<i>f</i>	%
Temalar	Benim Eşsiz Yuvam	16	41,02
	Dün Bugün Yarın	11	28,20
	Okul Heyecanım	6	15,38
	Çevremizdeki Canlılar	1	2,56
Üniteler	Sağlıklı Büyüyelim	1	2,56
	Toplum Hayatımız	1	2,56
	Yaşadığımız Yer	1	2,56
	Taşıtlar ve Trafik	1	2,56
	Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	1	2,56
Toplam		39	100

Tablo 11’de görüldüğü gibi araştırmalarda sırasıyla en fazla “Benim Eşsiz Yuvam” ($f=16$, %41,02), “Dün Bugün Yarın” ($f=11$, %28, 20) ve “Okul Heyecanım” ($f=6$, %6) temaları kullanılmıştır. Ayrıca “Çevremizdeki Canlılar”,

“Sağlıklı Büyüyelim”, “Toplum Hayatımız”, “Yaşadığımız Yer”, “Taşıtlar ve Trafik”, “Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” üniteleri de birer kez (%2,56) çalışılmıştır.

Tablo 12. Temalarda Kullanılan Kavramların Dağılımı

Kavramlar	f	%
Canlı/canlı varlık/cansız varlık	14	12,28
İletişim/iletişim araçları	8	7,01
Aile/akraba/aile büyükleri/arkadaş	7	6,14
Çevre/toplum	6	5,26
Ulaşım/taşıtlar/trafik/ilk yardım	6	5,26
Fiziksel özellikler ve farklılıklar	6	5,26
Sağlık/beslenme/büyüme	5	4,38
Görgü kuralları/nezaket/temizlik	5	4,38
Adres/yönler	5	4,38
Doğal afetler/kaza/yangın	4	4,39
Tutumluluk/para/bilinçli tüketici	4	3,50
Saygı	4	4,50
Atatürk/Cumhuriyet/Hürriyet	4	3,50
Özel gün ve haftalar/bayram/bayrak	4	3,50
Güven	4	3,50
Kültürel değer/müze	4	3,50
Dünya/ay/gezegen	3	2,63
Su döngüsü	3	2,63
Toplumsal paylaşım	3	2,63
Sorumluluk	3	2,63
Liderlik	3	2,63
Meteoroloji/hava durumu/tahmin	2	1,75
İş/meslekler	2	1,75
Teknolojik ürün/bilgisayar	2	1,75
Bilim/bilim insanları	2	1,75
Reklam	1	0,87
Toplam	115	100

Tablo 12 incelendiğinde araştırmalarda sırasıyla en çok, “canlı/canlı varlık/cansız varlık” (f=14, % 12,28), “iletişim/iletişim araçları” (f=8, %7,01), “aile/akraba/aile büyükleri/arkadaş” (f=7,

%6,14) kavramları üzerinde çalışılmıştır. Bunları “çevre/toplum”, “fiziksel özellikler ve farklılıklar”, “ulaşım/taşıtlar/trafik/ilk yardım” (f=6, %5,26); “sağlık/beslenme/büyüme”, “görgü kuralları/nezaket/temizlik”, “adres/yönler” (f=5, %4,38) kavramları izlemektedir.

Derslerde kullanılan öğretim-öğrenme yaklaşımları ve yöntem/tekniklerin dağılımı Tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo 13. Derslerde Kullanılan Öğretme-Öğrenme Yaklaşımları ve Yöntem/Tekniklerin Dağılımı

Yaklaşım/Yöntem/Teknik	f	%
Drama/oyunla öğretim	7	20
İş birliği öğrenme	5	14,28
Çoklu zekâ	4	11,42
Müzikle/şarkı ile öğretim	3	8,57
Kavram analizi/kavram haritaları	3	8,57
Proje tabanlı öğretim	2	5,71
Örnek olay yöntemi	2	5,71
Çözümlemeli öykü yöntemi	1	2,85
Medya destekli öğretim	1	2,85
Karikatürle öğretim	1	2,85
Şematik düzenleyiciler	1	2,85
Sokratik sorgulama yöntemi	1	2,85
Probleme dayalı öğretim	1	2,85
Beyin temelli öğrenme	1	2,85
Senaryo temelli öğrenme	1	2,85
Eleştirel düşünme öğretimi	1	2,85
Toplam	35	100

Tablo 13'te görüldüğü gibi araştırmaların yedisinde (%20) “drama, oyunla öğretim”, beşinde (%14, 28) “iş birliği öğrenme”, dördünde (%11,42) “çoklu zekâ”, ikisinde (%5,71) “proje tabanlı öğretim” ve “örnek olay yöntemi” kullanılmıştır. “Çözümlemeli öykü yöntemi”, “medya destekli öğretim”, “karikatürle öğretim”, “şematik düzenleyiciler”, “Sokratik sorgulama yöntemi”,

“probleme dayalı öğretim”, “beyin temelli öğrenme”, “senaryo temelli öğrenme” ve “eleştirel düşünme öğretimi” konularında ise birer (%2,85) araştırma mevcuttur.

Araştırma sonuçlarına ilişkin deney-kontrol gruplarının ön test, son test, erişimi, kalıcılık ve tutum puanları karşılaştırması ile elde edilen sonuçlar Tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test, Son Test, Erişimi, Kalıcılık ve Tutum Puanlarının Karşılaştırılması

Deney-kontrol gruplarının ön test puanlarının karşılaştırılması	f	%
Fark yok	23	62,71
Fark belirtilmemiş	3	8,57
Fark deney grubu lehine	2	5,71
Fark kontrol grubu lehine	2	5,71
Ön test kullanılmamış	1	2,85
Diğer*	4	11,42
Deney-kontrol gruplarının son test puanlarının karşılaştırılması	f	%
Fark yok	12	34,28
Fark deney grubu lehine	22	62,85
Fark kontrol grubu lehine	1	2,85
Deney-kontrol gruplarının erişimi puanlarının karşılaştırılması	f	%
Fark deney grubu lehine	24	68,57
Fark son test lehine	7	20
Erişimi testi kullanılmamış	4	11,42
Deney-kontrol gruplarının kalıcılık puanlarının karşılaştırılması	f	%
Fark yok	5	14,28
Fark deney grubu lehine	7	20
Kalıcılık testi kullanılmamış	23	65,72
Deney-kontrol gruplarının tutum puanlarının karşılaştırılması	f	%
Fark yok	7	20
Fark deney grubu lehine	14	40
Tutum ölçeği kullanılmamış	14	40

* Kontrol grubu olmayan dört araştırma (Akkuş, 2013; Koçak, 2011; Zelyurt, 2015 ve Kılıç, 2015) “diğer” kategorisinde kodlanmış ve ön test-son test puan farkına bakılmıştır.

Tablo 14’te görüldüğü gibi, deney ve kontrol gruplarının ön test puanlarının karşılaştırılması sonucu araştırmaların; 23’ünde (%62,71) “fark yok”, 3’ünde (%8,57) “fark belirtilmemiş”, 2’sinde “fark deney grubu lehine”, 2’sinde “fark kontrol grubu lehine” sonuçlarına ulaşılmıştır. 1 araştırmada ise (%2,85) ön test kullanılmamıştır. Son test puanlarının karşılaştırılması sonucu araştırmaların 12’sinde (%34,28) “fark yok”, 22’sinde (%62,85) “fark deney grubu lehine” ve 1’inde (%2,85) “fark kontrol grubu lehine” sonuçları elde edilmiştir. Erişi puanlarının karşılaştırılması sonucu araştırmaların 24’ünde (%68,57) “fark deney grubu lehine”, 7’sinde (%20) “fark son test lehine” sonuçları elde

edilmiştir. Araştırmaların 4’ünde (%11,42) eriş testi kullanılmamıştır. Kalıcılık puanlarının karşılaştırılması sonucu araştırmaların 5’inde (%14,28) “fark yok”, 7’sinde (%20) “fark deney grubu lehine” sonuçları elde edilmiş; 23’ünde (%65,72) ise kalıcılık testi kullanılmamıştır. Tutum puanlarının karşılaştırılması sonucu araştırmaların 7’sinde (%20) “fark yok”, 14’ünde (%20) “fark deney grubu lehine” sonuçlarına ulaşılırken 14 araştırmada (%20) tutum ölçeği kullanılmamıştır.

Araştırmalarda kullanılan yaklaşım/yöntem ve tekniklerin akademik başarı ve tutum açısından etkisine ilişkin sonuçlar Tablo 15’te sunulmaktadır.

Tablo 15. Yaklaşım/Yöntem ve Tekniklerin Akademik Başarı ve Tutum Açısından Etki Dağılımı

**Öğretme-Öğrenme Yaklaşımları
Yöntem ve Teknikler**

	Başarı				Tutum			
	Etki var	Etki yok	Ölçek Yok	f	Etki var	Etki yok	Ölçek Yok	f
Drama/oyunla öğretim	6	-	1	7	4	1	2	7
İş birlikçi öğrenme	4	-	1	5	3	-	2	5
Çoklu zekâ	4	-	-	4	1	2	1	4
Müzikle/şarkı ile öğretim	3	-	-	3	1	-	2	3
Kavram öğretimi	3	-	-	3	2	-	1	3
Proje tabanlı öğretim	2	-	-	2	2	-	-	2
Örnek olay yöntemi	1	-	1	2	-	1	1	2
Çözümlemeli öykü yöntemi	1	-	-	1	-	1	-	1
Medya destekli öğretim	1	-	-	1	-	-	1	1
Karikatürle öğretim	1	-	-	1	-	-	1	1
Şematik düzenleyiciler	1	-	-	1	-	-	1	1
Sokratik sorgulama yöntemi	-	-	1	1	1	-	-	1
Probleme dayalı öğretim	1	-	-	1	-	-	1	1
Eleştirel düşünme öğretimi	1	-	-	1	-	-	1	1
Beyin Temelli öğrenme	1	-	-	1	-	1	-	1
Senaryo Temelli öğrenme	1	-	-	1	-	1	-	1
Toplam	31	-	4	35	14	7	14	35

Araştırma sonuçları başarı ve tutum değişkenlerinin etkisi açısından incelendiğinde “drama/yaratıcı drama/oyunla öğretim” tekniklerinin ele alındığı, ölçek kullanılan 6 çalışmada tekniklerin öğrencilerin akademik başarısına, ölçek kullanılan 5

çalışmanın 4’ünde derse yönelik tutumlarına olumlu yönde etkisi olduğu; “iş birlikçi öğrenme” yaklaşımı ile yapılan ve ölçek kullanılan 4 çalışmada yaklaşımın öğrencilerin akademik başarısına, ölçek kullanılan 3 çalışmada ise derse yönelik tutumlarına

olumlu yönde etkisi olduğu Tablo 15’te görülmektedir.

Tablo 15 genel olarak değerlendirildiğinde söz konusu yaklaşım, yöntem ve tekniklerin öğrencilerin “başarı” değişkenine etkisini inceleyen 31 araştırmanın tamamında; “tutum” değişkenine

etkisini inceleyen 21 araştırmanın ise 14’ünde pozitif yönde etkili olduğu görülmektedir.

Araştırmalarda kullanılan öğretim materyalleri ve ders araç-gereçleri dağılımı Tablo 16’da sunulmaktadır.

Tablo 16. Öğretim Materyalleri ve Ders Araç-Gereçleri Dağılımı

Kategori	Alt Kategori	f	%
Yazılı ve Basılı Materyaller	Resim, harita, fotoğraf	41	
	Ders kitabı/ünite dergileri	39	
	Oyun kartı, fon kartonlar vb.	24	
	Çalışma yaprakları	23	
	Çalışma-alıştırma kitapları	18	
	Çizim, şekil, şema ve grafikler	17	
	Afiş, poster, broşür	12	
	Ara Toplam	174	59
Gerçek Nesnelere ve Modeller	Çiçek, bitki, taş vb.	16	
	Oyuncaklar/kukla/oyun hamuru	11	
	Maket, kesit, küreler	9	
	Alan gezileri, sergiler	7	
	Ara Toplam	43	15
Yazım ve Gösterim Tahtaları	Yazı tahtaları	23	
	Elektronik beyaz tahta	4	
	Kumaş-pazen tahta	4	
	Ara Toplam	31	10
Görsel-İşitsel ve Elektronik Araç-Gereçler	Video, televizyon/DVD/VCD	12	
	Radyo/kaset/MP3 Çalar	9	
	Bilgisayar	9	
	Projeksiyon	7	
	Fotoğraf makinası	6	
	Tepegöz ve yansılar	4	
	Ara Toplam	47	16
Toplam		295	100

Tablo 16’da görüldüğü gibi araştırmalarda en fazla “yazılı ve basılı materyaller” (f=174, %59) kullanılmıştır. Bunun dışında kullanılan öğretim materyalleri ve ders araç-gereçlerinden %15’i (f=43) “gerçek nesnelere ve modeller”, %10’u (f=31)

“yazım ve gösterim tahtaları” ve %16’sı (f=47) “görsel-ışitsel ve elektronik araç-gereçler”dir.

Öğrencilerle yapılan sınıf içi ve sınıf dışı ders etkinliklerine ilişkin dağılım Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17. Ders Etkinliklerinin Dağılımı

Etkinlikler	Sınıf İçi		Sınıf Dışı		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
Eğitsel oyunlar	24	12,83	13	6,95	37	19,78
Okuma ve dinleme çalışmaları	28	14,97	4	2,13	32	17,11
Drama/yaratıcı drama	19	10,16	5	2,67	24	12,83
Boyama, kesme, yapıştırma vb.	20	10,69	2	1,06	22	11,76
Pano, afiş hazırlama vb.	9	4,81	8	4,27	17	9,09
Şarkı, tekerleme vb.	13	6,95	-	-	13	6,95
Hikâye tamamlama	13	6,95	-	-	13	6,95
Grup tartışmaları/münazara	9	4,81	1	0,53	10	5,34
Senaryo oluşturma	5	2,67	2	1,06	7	3,74
Bulmaca çözme-hazırlama	6	3,20	-	-	6	3,20
Gezi-gözlem	-	-	6	3,20	6	3,20
Toplam	146	78,08	41	21,92	187	100

Tablo 17’de görüldüğü gibi derslerde kullanılan sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerinin sırasıyla %19,78’i (f=37) “eğitsel oyunlar”, %17,11’i (f=32) “okuma ve dinleme çalışmaları”, %12,83’ü (f=25), “drama/yaratıcı drama” etkinlikleri, 11,76’sı (f=22) “boyama, kesme,

Tartışma ve Yorum

Bu kısımda, araştırmadan elde bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Yayın türlerinin yıllara göre dağılımı incelendiğinde, araştırmalarda yayın yılları açısından belirgin bir fark olmamakla birlikte en fazla 2005 yılında yayın yapıldığı görülmüştür. Çalışmada, her yıl Hayat Bilgisi dersi konusunda yüksek lisans tezi hazırlandığı, ancak doktora tezinin her yıl hazırlanmadığı görülmüştür. Bektaş ve Karadağ’ın (2013) yaptığı Hayat Bilgisi Öğretimi Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Eğilimleri ve Değerlendirilmesi adlı çalışmada da araştırmamızın bu konudaki bulgusuyla paralel olarak, her yıl hayat bilgisi alanında yüksek lisans tezi hazırlandığı, ancak doktora tezinin her yıl hazırlanmadığı; konuya yönelik doktora tezlerinin sadece 2005, 2007, 2009 ve 2011 yıllarında hazırlandığı sonucuna varılmıştır. Özenç ve Özenç’in (2013) yaptığı çalışmada da doktora düzeyinde ayrıntılı çalışmaların az olması,

yapıştırma vb.” çalışmaları, %9,09’u (f=17) “pano, afiş hazırlama”, %6,95’i (f=13) “şarkı, tekerleme vb.” ve “hikâye tamamlama”, %5,34’ü (f=10) “grup tartışmaları/münazara”, %3,74’ü (f=7) “senaryo oluşturma”, %3,20’si ise (f=6) “bulmaca çözme-hazırlama” ve “gezi-gözlem” çalışmalarıdır.

alandaki çalışma yapmayı gerektirebilecek önemli bir neden olarak belirtilmiştir. Bu sonuç da araştırmamızın bu konudaki bulguları ile paralellik göstermektedir. 2011 yılından itibaren araştırma sayısında kısmi bir artışın olduğu söylenebilir. Özellikle doktora tezlerinin sayısında 2012 yılından itibaren bir artış söz konusudur. Bu durum, son yıllarda pek çok eğitim fakültesinde bu konuda doktora programlarının açılmasından kaynaklanabilir.

Araştırma desenlerinin modelleri açısından dağılım incelendiğinde; araştırmalarda araştırmacıların eşitlenmemiş kontrol gruplu yarı deneysel deseni, gerçek deneysel desene göre daha çok kullandıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum çalışmaların özelliğinden kaynaklanabilir.

Araştırmaların deneysel işlem/uygulama süresine göre dağılımı incelendiğinde; bu konudaki bulgular araştırmacıların araştırmalarında genellikle 4-8 hafta aralığında uygulamaları tercih ettiklerini göstermektedir. Oysa araştırmalarda niteliğin

artmasında deneysel işlem/uygulama süresinin daha uzun tutulmasının yararlı olduğu düşünülebilir.

İncelenen araştırmalarda, örneklem büyüklüğü açısından 21-40 ve 41-60 kişilik öğrenci gruplarıyla daha fazla çalışılmıştır. Bazı metodoloji kaynaklarında (Baykul, 1999; Yıldırım ve Şimşek, 2008) örneklem büyüklüğü konusunda, genel kriter olarak yapılacak analizlere göre, eğer parametrik testler kullanılacaksa örneklem büyüklüğü için 30–500 arası denek sayısının yeterli olacağı, aksi takdirde parametrik olmayan analiz tekniklerinin kullanılması önerilmektedir. Bu açıdan bakıldığında araştırmacıların çoğunlukla örneklem büyüklüğü ölçütlerine uygun seçim yaptıkları görülmektedir.

İncelenen araştırmalarda, örneklem seçimi açısından en fazla “uygun örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Zaman, para ve iş gücü kaybını önlemeyi temel amaç edinen bu yöntem, sonuçlarına en az güvenilen ve araştırmacılar tarafından önerilmeyen bir yöntemdir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012, s. 92). Ancak araştırmacıların çalışmalarını bazen kendi çalıştıkları okul ya da sınıflarda yürüttükleri görülmektedir. Bu da “uygun örnekleme” yönteminin diğerlerine oranla daha fazla tercih edilmesinin nedeni olarak değerlendirilebilir.

Çalışmaların çoğunun ilkökul 3. sınıf öğrencileriyle yürütüldüğü görülmektedir. Araştırmacıların 3. sınıf öğrencileriyle çalışmalarının nedeni, bu yaşın olgunluğuna bağlı olarak, araştırma verilerinin daha kolay elde edilebilmesi ile ilgili olarak yorumlanabilir.

İncelenen araştırmalarda veri toplama aracı olarak en fazla “başarı-kalıcılık testleri” kullanılmıştır. Bunu sırasıyla öğrenci ürünleri, öğrenci günlükleri ve kişisel bilgiler formundan oluşan tamamlayıcı araçlar ve tutum, algı, yetenek gibi çeşitli testlerden oluşan anket/ölçek gibi araçlar izlemektedir. Gündoğdu, Aytaçlı, Aydoğan ve Yıldırım’ın (2015), Öğretmen Yeterlikleri Alanında Yazılan Makalelerin İçerik Analizi adlı

çalışmalarında, araştırmalarda anket (%18.18) /ölçek (%63.03) gibi veri toplama araçlarının çok kullanılması sonucuna varılması, bu araştırmanın bu konudaki bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Kaşkaya’nın (2012), Öğretmen Yeterlikleri Kapsamında Yapılan Araştırmaların Konu Amaç Yöntem ve Sonuçları Açısından Değerlendirilmesi adlı araştırmasında, araştırmalarda genellikle anketlerin veri toplama aracı olarak kullanıldığının belirtilmiş olması, araştırmanın bu konudaki bulgusu ile paralellik göstermektedir. Ayrıca bu çalışmada diğer bir bulgu da araştırmalarda en az kullanılan veri toplama aracının gözlem formu olduğudur. Kaşkaya’nın (2012) çalışmasında, araştırmalarda nadiren de olsa görüşme ve gözlem formlarının kullanıldığının belirtilmiş olması, araştırmanın bu konudaki bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Veri analiz yöntemleri ve istatistiksel testler açısından bakıldığında, araştırmalarda en fazla “*t* testi” kullanıldığı görülmektedir. Gündoğdu, Aytaçlı, Aydoğan ve Yıldırım (2015) yaptıkları çalışmada, araştırmaların %24,51’inde *t*-testi kullanıldığını belirtmişlerdir. Bunu sırasıyla merkezî eğilim-yayılm ölçüleri, Non-parametrik testler, frekans-yüzde ve ANOVA izlemektedir. Yapılan çalışmalarda kullanılan öğretim yaklaşımı, yöntem ve tekniklerin öğrencilerin akademik başarı ve derse yönelik tutumlarına etkisinin belirlenmeye çalışılması ve öğrencilerin ön test-son test puanları arasındaki farklılıklarının karşılaştırılması söz konusu olduğundan, *t*-testi tercih edilmiş olabilir. Ancak ANCOVA ve MANCOVA gibi ileri istatistiksel analiz tekniklerinin çok az kullanıldığı görülmektedir.

Araştırmalarda en fazla “Benim Eşsiz Yuvam” teması çalışılmıştır. 2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nda her üç sınıf düzeyinde aynı isimle üç tema (Okul Heyecanım; Benim Eşsiz Yuvam, Dün, Bugün ve Yarın) yer almaktadır (MEB, 2009). 2009 ve 2015 Hayat Bilgisi dersi

programları incelendiğinde, 2009 yılı programında tematik yaklaşıma dayalı olarak 3 temanın belirlendiği; 2015 yılında ise ünite temelli yaklaşıma uygun olarak 6 ünitenin yer aldığı görülmektedir (Tay ve Baş, 2015). 2009 yılı Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın temalarından biri olan "Benim Eşsiz Yuvam" temasının kazanımlarının içerik yönünden benzerlik göstermesi ya da eğitim-öğretim yılının ortalarında işlenen bir tema olması nedeniyle araştırmacıların daha çok üzerinde çalıştıkları bir tema olduğu söylenebilir.

İncelenen araştırmalarda, temalarda kullanılan kavramların dağılımı üzerinde de durulmuştur. Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü tarafından kavram "bir nesnenin veya düşüncenin zihindeki soyut ve genel tasarımı" olarak tanımlanmaktadır. İncelenen araştırmalarda araştırmacılar, çalışmalarında birden fazla kavram üzerinde çalıştıkları için her biri ile ilgili kategoriler dikkate alınarak kodlama yapılmıştır. Ayrıca birbirine yakın olan, bir diğerinin devamı ya da tamamlayıcısı niteliğinde olan kavramlar, bütünlük oluşturması açısından aynı kategoride birleştirilmiştir. Temalarda kullanılan kavramların dağılımı incelendiğinde, 57 farklı kavramın 115 kez çalışıldığı görülmüştür. Özellikle canlı, canlı varlık, cansız varlık, iletişim/iletişim araçları, aile/akraba/aile büyükleri/arkadaş, fiziksel özellikler ve farklılıklar, sağlık/beslenme/büyüme, görgü kuralları/nezaket/ temizlik ve adres/yönler gibi öğrencilerin kendisi ve yakın çevresine ilişkin kavramlar sıklıkla kullanılmıştır. 2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda kavramlar bir liste hâlinde verilmektedir (MEB, 2009). Ancak 2015 ve 2017 Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarında kavramlara ilişkin ayrı bir liste bulunmamaktadır. Bu nedenle araştırmacılar tarafından 2009 programının tema ve kavramlar bakımından incelenmesi, programın içeriğinden kaynaklanan bir durum olabilir.

Araştırmaların tamamında 20 farklı öğretim yaklaşımı/yöntem ve teknikleri kullanılmıştır. Derslerde en fazla drama/oyunla öğretim yöntemi kullanılmıştır. Dramada çocuklar yaşamlarına karmaşık gelen yetişkin dünyasını anlayabilmekte, çevrelerini tanıyarak insanlarla ilişki kurabilmekte ve çevrelerine uyum gösterebilmektedirler (Küçükkaragöz ve Hartuç, 2015). Bunu sırasıyla iş birlikçi öğrenme ve çoklu zekâ yöntemleri izlemektedir. Bu öğretim yöntem ve teknikleri, hayat bilgisi dersinin işlenişinde öğrenme açısından oldukça etkilidir. Bu dersi alan çocukların yaş seviyesi dikkate alındığında, belirtilen bu yöntem ve teknikler, çocukların eğlenerek öğrendikleri yöntem ve teknikler olarak değerlendirilebilir.

Kullanılan yöntem ve tekniklerin sonuçları başarı ve tutum değişkenlerinin etkisi açısından incelendiğinde drama/oyunla öğretim tekniklerinin, öğrencilerin akademik başarısı ve derse yönelik tutumlarına genellikle olumlu yönde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ulubey ve Toraman'ın (2015) Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması adlı çalışmasında, bu araştırmanın bu konudaki bulgusuyla paralel olarak, yaratıcı drama yönteminin akademik başarıyı arttırdığı sonucuna varılmıştır. Çoklu zekâ yöntemi ile yapılan dört çalışmada başarı açısından olumlu yönde etki varken, ölçek kullanılan üç çalışmada yöntemin derse yönelik tutum açısından olumlu bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Araştırmalarda öğretim materyali olarak en fazla "yazılı ve basılı materyaller" kullanılmıştır. Öğretmenlerin yazılı ve basılı materyallerle birlikte, son yıllarda teknoloji destekli materyalleri derslerinde daha fazla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Okullarda teknolojik donanımın giderek yaygın bir şekilde sunuluyor olması ve teknoloji kullanımının yaygınlaşması ile birlikte öğretmenlerin de derslerde teknolojiyi etkili olarak kullandıklarını söylemek mümkündür.

Derslerde kullanılan sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere ilişkin dağılım genel olarak değerlendirildiğinde, derslerde sınıf içi etkinliklere daha fazla yer verildiği; özellikle oyun, drama etkinlikleri gibi öğrencilerin yaratıcılıklarını destekleyen çalışmaların daha fazla tercih edildiği görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

2004-2016 yılları arasında Hayat Bilgisi dersinde kullanılan yöntem ve tekniklerin, öğrencilerin akademik başarı ve derse yönelik tutumları üzerine etkisini inceleyen deneysel türdeki 35 araştırma, bazı değişkenler açısından içerik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre;

1. Araştırmalarda yayın yılları açısından belirgin bir fark olmamakla birlikte en fazla 2005, 2011 ve 2014 yıllarında yayın yapılmıştır. Ancak 2011 yılından itibaren araştırma sayısında kısmi bir artışın olduğu söylenebilir. 2012 yılından itibaren doktora tezlerinin sayısında belirgin bir artış söz konusudur.
2. En fazla yayın Gazi Üniversitesi tarafından yapılmıştır. Bu oran tüm araştırmaların %26'sına karşılık gelmektedir. Bunu Dokuz Eylül Üniversitesi (%14,28) izlemektedir.
3. Araştırmaların %71,43'ü "yüksek lisans tezi", %28,57'si ise "doktora tezi" dir. Yayın türü açısından yüksek lisans çalışması daha fazladır.
4. Araştırma kapsamındaki 35 çalışmanın %77,14'ünde "eşitlenmemiş kontrol gruplu yarı deneysel desen", %14,27'sinde "gerçek deneysel desen", %2,85'inde "zayıf deneysel desen" modelleri kullanılmıştır.
5. Araştırmalardaki deneysel işlem/uygulama süresi en fazla "5-8 hafta" ve "1-4 hafta"dır. Deneysel işlem süreci en az 1, en fazla 21 hafta ile sınırlı tutulmuştur. Örneklem büyüklüğü açısından "21-40" ve "41-60" kişilik öğrenci gruplarıyla daha fazla çalışılmıştır.
6. Veri toplama aracı olarak en fazla "başarı-kalıcılık testleri" (%32) kullanılmıştır. Bunlardan %27,46'sı "çoktan seçmeli", %4,54'ü "açık uçlu" testlerdir. Ayrıca öğrenci ürünleri, günlükleri ve çeşitli dokümanlardan oluşan "tamamlayıcı araçlar" %30,28 oranında kullanılırken; tutum, algı, kişilik, eleştirel düşünme, yansıtıcı düşünme gibi çeşitli testlerden oluşan "anket/ölçek" (%19,01) araçları da sıklıkla kullanılmıştır. En az kullanılan veri toplama aracı ise "gözlem formu"dur (%7,04).
7. Veri analiz teknikleri ve istatistiksel testler açısından bakıldığında en fazla "t testi" kullanılmıştır.
8. Araştırmalarda en fazla "Benim Eşsiz Yuvam" teması çalışılmıştır.
9. Araştırmalarda en fazla "Benim Eşsiz Yuvam" temasına ilişkin kavramlar üzerinde çalışma yürütülmüştür. 57 farklı kavram, 115 kez çalışılmıştır. Özellikle "canlı/canlı varlık/cansız varlık", "iletişim/iletişim/araçları", "aile/akraba/aile büyükleri/arkadaş", "fiziksel özellikler ve farklılıklar", "sağlık/beslenme ve büyüme", "görgü kuralları/nezaket/temizlik" gibi öğrencilerin kendisi ve yakın çevresine ilişkin kavramlar sıklıkla kullanılmıştır.
10. Derslerde en fazla "drama/oyunla öğretim, "iş birlikçi öğrenme" ve "çoklu zekâ" yöntemleri kullanılmıştır.
11. Kullanılan yöntem ve tekniklerin sonuçları başarı ve tutum değişkenlerinin etkisi açısından

- incelendiğinde; “drama/oyunla öğretim” tekniklerinin öğrencilerin akademik başarısına ve derse yönelik tutumlarına genellikle olumlu yönde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çoklu zekâ yöntemi ile yapılan dört çalışmanın tümünde başarı açısından olumlu yönde etki varken, ölçek kullanılan üç çalışmada yöntemin derse yönelik tutum açısından olumlu bir etkisi olmamıştır. Araştırmaların tamamında 20 farklı öğretim yaklaşımı, yöntem ve teknik kullanılmış olup bunların tamamı öğrencilerin başarısına pozitif yönde etki sağlamıştır.
12. Araştırmalarda en fazla “yazılı ve basılı materyaller” kullanılmıştır. Bunu sırasıyla “görsel-işitsel ve elektronik araç-gereçler”, “gerçek nesnelere ve modeller” ve “yazım ve gösterim tahtaları” izlemektedir.
13. Hayat Bilgisi dersinde öğretmenlerin daha çok sınıf içi etkinliklerle ders yaptıkları; özellikle oyun, drama etkinlikleri, senaryo oluşturma, hikâye tamamlama gibi öğrencilerin yaratıcılıklarını ön plana çıkaran etkinlikleri tercih ettikleri; ancak sınıf dışı etkinlikleri (gezi, gözlem, doğa çalışmaları vb.) yeterince kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırma sonuçlarına yönelik geliştirilen öneriler şu şekildedir:
1. Hayat bilgisi alanının farklı öğretimsel boyutlarında doktora düzeyinde araştırmalar yapılabilir.
 2. Araştırma sonuçlarına göre Hayat Bilgisi dersinde kullanılan öğretim yöntemlerinin etkililiğine ilişkin olarak ön test-son test deney/kontrol gruplu çalışmalara daha fazla yer verilebilir.
 3. Araştırmalardaki deneysel işlem/uygulama süresi en fazla “5-8 hafta” ve “1-4 hafta” olarak belirlenmiştir. Deneysel işlem/uygulama süresinin daha uzun olduğu araştırmalar yapılabilir.
 4. Hayat Bilgisi alanında yapılan çalışmaların daha çok ilköğretim 3. sınıf öğrencileri üzerinde yapıldığı görülmektedir. İlkokul 1 ve 2. sınıf öğrencileri üzerinde de bu konuda çalışmalar yapılabilir.
 5. İncelenen araştırmalarda, en az kullanılan veri toplama aracının “gözlem formu” olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle hayat bilgisi alanında veri toplama aracı olarak “gözlem formu”nun kullanıldığı araştırmalara yer verilebilir.
 6. İncelenen çalışmaların önceki Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarına dayalı olduğu görülmektedir. Güncel Hayat Bilgisi dersi öğretim programına dayalı çalışmalar yapılabilir.
 7. Araştırmalarda en fazla “Benim Eşsiz Yuvam” teması çalışıldığı görülmüştür. “Benim Eşsiz Yuvam” teması 2009 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın temalarından biridir. Bundan sonra bu alanda araştırma yapacak araştırmacıların 2017 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın ünitelerine ilişkin araştırma yapmalarında yarar vardır.
 8. Hayat Bilgisi dersi öğretiminde farklı öğretim yöntem ve tekniklerin etkililiğini belirlemeye yönelik farklı çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Aladağ, S. (2016). Hayat bilgisi: tanımı, amacı ve doğası. Semra Güven, Selahattin Kaymakçı (Ed.), *Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (s.1-21). 1. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Aykaç, N. (2011). Hayat bilgisi öğretim programında kullanılan yöntem ve tekniklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Sinop İli Örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 113-126.
- Bauer, M. W. (2003). Classical content analysis: A review. In M. W. Bauer & G. Gaskell (Eds). *Qualitative researching with text, image and sound* (131-151). London: Sage Publication.
- Baykul, Y. (1999). *İstatistik metotlar ve uygulamalar* (3. bs). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bektaş, M. ve Karadağ, B. (2013). Hayat bilgisi öğretimi alanında yapılan lisansüstü tezlerinin eğilimleri ve değerlendirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10(2), 113-129.
- Büyükkaragöz, S. ve Çivi, C. (1994). *Genel öğretim metotları*. Konya: Atlas Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 13. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Gündoğdu, K.; Aytaçlı, B.; Aydoğan, R. ve Yıldırım, C. (2015). Öğretmen yeterlikleri alanında yazılan makalelerin içerik analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 30-43.
- Güneş, T. ve Demir, S. (2007). İlköğretim müfredatındaki hayat bilgisi derslerinin, öğrencileri fen öğrenmeye hazırlamadaki etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 169-180.
- Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. (2nd Edition). Calif.: SAGE Publications.
- Kaşkaya, A. (2012). Öğretmen yeterlikleri kapsamında yapılan araştırmaların konu amaç yöntem ve sonuçları açısından değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 789-805.
- Kaya, B. (2016). Hayat bilgisi öğretiminde kullanılan strateji, yöntem ve teknikler. Semra Güven, Selahattin Kaymakçı (Ed.), *Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (s. 213-245). 1. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Küçükkaragöz, H. ve Hartuç, D. A. (2015). İlkokul 2. sınıf hayat bilgisi dersinin drama yöntemi ile öğretimine ilişkin bir uygulama önerisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 10(1), 15-30.
- MEB. (2009). İlköğretim 1, 2 ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu. Ankara.
- Oğuzkan, A. F. (1985). *Orta dereceli okullarda öğretim (amaç, ilke, yöntem ve teknikler)*. Ankara: Emel Matbaacılık.
- Özenç, M. ve Özenç, E. (2013). Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerle ilgili yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 171, 13-28.
- Özerbaş, M. A. (2016). Temel öğretim yöntemleri. Semra Güven, Mehmet Arif Özerbaş (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde (s. 191-237). 2. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Tay, B. ve Baş, M. (2015). 2009 ve 2015 yılı hayat bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, X(II), 341-374.
- Türk Dil Kurumu. Güncel Türkçe Sözlük. Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2017, <http://www.tdk.gov.tr/>
- Ulubey, Ö. ve Toraman, Ç. (2015). Yaratıcı drama yönteminin akademik başarıya etkisi: Bir meta- analiz çalışması. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(32), 195-220.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Araştırmada İncelenen Çalışmaların Listesi

- Akkuş, Ç. (2013). *İlköğretim birinci sınıf hayat bilgisi dersindeki fen kavramlarının drama yöntemiyle öğrenmedeki başarı ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akpınar, Y. (2004). *Çoklu zekâ kuramına göre hayat bilgisi dersinde sınıf içi etkinliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Aslan, C. (2004). *Çözümlemeli öykü yönteminin hayat bilgisi başarı, tutum ve düşünme becerileri üzerine etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bektaş, M. (2007). *Hayat bilgisi dersinde ailelerin çoklu zekâ kuramı hakkında bilgilendirilme biçimlerinin ve öğrencilerin farklı baskın zekâ gruplarında yer almalarının proje başarıları ve tutumlarına etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilek, E. (2009). *İlköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde dramatizasyon yönteminin öğrencilerin sosyal-duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Bodur, H. (2010). *İlköğretim ikinci sınıf hayat bilgisi dersinde içerik temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bütün, E. (2015). *Medya destekli öğretimin hayat bilgisi dersinde akademik başarıya ve öğrenmede kalıcılığa etkisi*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Çalışır, F. (2011). *Hayat bilgisi dersinde karikatürlerle öğretimin öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çengeloğlu, D. G. (2005). *Çoklu zekâ kuramına göre düzenlenen hayat bilgisi dersi öğretme tekniklerinin öğrenci başarı ve tutumuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Çetin, P. (2011). *İlköğretimde hayat bilgisi dersinde probleme dayalı öğrenme yöntemi uygulamalarının öğrencilerin öğrenme ürünlerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ceylan, T. (2016). *Hayat bilgisi dersinde senaryo tabanlı öğrenme yöntemi ile kavram öğretiminin öğrencilerin başarı, tutum ve öğrenme kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Çoban, O. (2016). *Sokratik sorgulama yöntemi ile sorumluluk değerinin öğretimi*. Doktora Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Demir, M. R. (2008). *İstasyonlarda öğrenme modelinin hayat bilgisi dersindeki üst düzey beceri erişimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dündar, H. (2007). *Kavram analizi stratejisinin öğrencilerin kavram öğrenme başarıları ve hayat bilgisi dersine ilişkin tutumlarına etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erbil, D. G. (2014). *İlkokul 3. Sınıf hayat bilgisi dersinde işbirlikçi öğrenme yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına, demokratik tutumlarına ve yansıtıcı düşünme becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gündüz, M. (2014). *İlköğretim 3.sınıf hayat bilgisi dersinde "sorumluluk" değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hanbaba, L. (2011). *Oyunla öğretim yönteminin hayat bilgisi dersi başarıları ve tutumuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- İşık İkinci, D. (2007). *Hayat bilgisi öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin akademik başarı, yaratıcı düşünme, kalıcılık, hayat bilgisi dersine karşı tutum düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kahrıman, M. (2014). *İlkokul 3.sınıf hayat bilgisi dersi benim eşsiz yuvam temasındaki konuların drama yöntemine dayalı öğretiminin öğrencilerin iletişim, empati becerileri ve değer alguları üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kaplan, E. G. (2006). *İlköğretim okulları 2. sınıf hayat bilgisi dersinde müzik destekli öğretim yöntemleri kullanılmasının öğrenci kazanımlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kılıç, Z. (2015). *Hayat bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kılıç Özün, S. (2010). *Hayat bilgisi öğretiminde kavram karikatürü yaklaşımının öğrenci başarısı ve tutumuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Koçak, F. (2011). *Otistik çocuklara hayat bilgisi dersi ailemiz teması içinde geçen kavramların öğretiminde semantik (anlamsal) kavram haritalarının kullanımının etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Onur, G. (2008). *İlköğretim 2. ve 3. Sınıf öğrencilerine sınıf ve okul kurallarının hayat bilgisi dersi programı çerçevesinde drama tekniğiyle öğretiminin kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Palavan, Ö. (2012). *Hayat bilgisi dersinde beyin temelli öğrenmenin öğrencilerin başarılarına tutumlarına ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Salman, G. (2005). *İşbirlikçi öğrenmenin hayat bilgisi dersinde sosyal beceriler erişi ve hatırd tutma üzerindeki etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Selanik Ay, T. (2005). *İlköğretim hayat bilgisi öğretiminde yaratıcı drama ve geleneksel öğretim yöntemlerinin öğrenci başarısı ve hatırd tutma düzey üzerindeki etkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Şimşek, S. (2005). *Örnek olaya dayalı öğretimin ilköğretim hayat bilgisi dersinde akademik başarıya ve öğrenmede kalıcılığa etkisi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Talışık, E. (2013). *İlkokul Türkçe, matematik ve hayat bilgisi derslerinde öğretim materyali olarak şarkıların kullanılmasının öğrencilerin başarı ve tutum gelişimleri üzerindeki etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Temur, H. (2004). *Çoklu zekâ kuramını temel alan etkinliklerin hayat bilgisi dersinde öğrenci erişisine ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tengilimolu, Ö. (2013). *İşbirlikçi öğrenme yönteminin ilköğretim 3.sınıf hayat bilgisi dersinde öğrenci başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uzunkol, E. (2014). *Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özsaygı düzeyleri, sosyal problem çözüme becerileri ve empati düzeylerine etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ütkür, N. (2012). *Yaratıcı drama yönteminin hayat bilgisi derslerinde kullanılmasının öğrencilerin başarı ve tutumlarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Vayıç, Ş. (2008). *Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere hayat bilgisi öğretiminde doğrudan öğretim yöntemi ve şematik düzenleyiciyle öğretimin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zelyurt, S. (2015). *Zihinsel yetersizliği olan öğrencilere hayat bilgisi dersinin şarkı ile ve doğrudan öğretim yöntemiyle sunulmasının etkililik ve verimliliklerinin karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Extended Summary

Content Analysis of Graduate Theses on the Effectiveness of Teaching Methods Followed in the Life Science Course

The Life Science course aims for the students to recognize the environment they live in and to adapt effectively to the environment by integrating with this environment and raising individuals who are both mentally strong and physically and psychologically healthy, have democratic values, loyal to their homeland and nation and endowed with national and universal values. (Aladağ, 2016, p.17). The teaching methods followed in the class by the teachers are very effective in the success of the course, helping the students to develop positive attitudes towards the course and supporting their learning. In today's educational practices, training environments that centralize teachers or students are being endeavoured to be established and teaching methods based on them are being selected. Teaching method selected in the teaching process by the teacher; provides a consideration of how a course's achievements are going to be actualized, and learning-teaching process should be planned; which of teaching materials is going to be utilized, what knowledge and skills of the teacher for the method should be to apply the method, how much time will be spared for the class and what will be the type of evaluation. Therefore, teachers should act more strategically when choosing the teaching methods to be followed in the classroom environment. As in every course, the teacher should elaborate the choosing teaching method/methods to be followed in the classroom environment in the course of life science. The methods, techniques and tools being the life itself or its model are utilized besides selected topics in life science will play an important part of the formation of an effective and productive learning (Aykaç 2011). Teaching methods followed in the class affect students' academic achievement and their attitudes towards the course. Thus, further researches that examine the effectiveness of various teaching methods followed in the Life Science course, are needed.

There are graduate theses in the literature that examine the effectiveness of the different teaching methods utilized in the Life Science course. With this design, it is required to analyze the experiment-based postgraduate theses, written about the effects of the teaching methods followed in the Life Science course on the academic achievements and attitudes of the students to the course, through several variables. A total of 35 researches including 10 doctoral theses and 25 masters' theses, which were written between 2004-2016 and are accessible from

YOK National Thesis Canter database, is reviewed via content analysis methods in the study.

The study is a qualitative research conducted with content analysis method. Document scanning method was preferred for collecting data related to the research subject. Criterion sampling, one of the purposive sampling methods, is utilized as sampling among the graduate theses was determined during the data collection phase. The target population of the study is the graduate theses on Life Science course between 2004-2016. The sample is the master thesis and doctoral thesis studied in an experimental design which is open to access in the database of the YÖK National Dissertation Center. The "Thesis Review Form" developed by the researchers of this study was utilized in the research. In the form there is information about publication type, author's institution, thesis subject, data collection tools and statistical methods applied, teaching method/technique utilized in the study, numbers of experiment and control groups, class grade, experimental procedure duration and the subject/unit/theme selected for experimental procedure and about the results of researches at stake. The studies that are appropriate to the research criteria are included in the study content and the collected data are interpreted in tables via calculating frequency and percentage values of the obtained data. According to the findings;

- Although there is no significant difference in terms of publication years of the researches, publications were made mostly in 2005, 2011 and 2014. However, it can be said that there has been a proportional increase in the number of researches conducted since 2011. There is a significant increase in doctoral dissertations since 2012. There is a significant increase in doctoral dissertations since 2012. This situation is thought to be a consequence of the establishment of doctoral programs in many faculties of education in recent years.

- Most studies on this subject were carried out by Gazi University. This is followed by Dokuz Eylül University. Thesis numbers on the subject in the universities included in the research content such as Hacettepe University, Marmara University, Istanbul University and Ankara University are relatively less.

- 71.43% of the studies are "master's theses" and 28,57% are "PhD dissertations". In terms of publication type, master's theses are more common.

- For 77.14% the studies included in the research content, "unequal control group quasi experimental design"; "real experimental design" in 35.1% of them and in 2.85%. "weak experimental design" models were applied.

- The duration of the experimental procedure/practice in the studies is at most "5-8 weeks" and "1-4 weeks". Experimental procedure

process is limited to minimum one to maximum of 21 weeks.

- In terms of sample size, more studies were conducted with student groups ranging between "21-40" and "41-60". In numerous methodology books (see. Baykul, 1999; Yıldırım and Şimşek, 2006), it is recommended that a sample size between 30 and 500 number of subject should be sufficient if the parametric tests will be utilized according to analysis that shall be made as the general criterion for the sample size issue, otherwise non-parametric analysis techniques should be utilized. From this perspective, it is seen that the researchers mostly made the selection according to the sample size criteria.

- In terms of sampling choice, the most commonly used methods are "convenience sampling", "simple random sampling"; and the least commonly used one is "purposive sampling" method. It is seen that researchers sometimes conduct their studies in schools or classrooms where they work. This may be the reason why the "convenience sampling" method is more commonly preferred rather than the others.

- The researches are carried out with mostly "3rd grade" students, and fewest studies are made with "1st Grade" students. Two studies were conducted with the special education students.

- As data collection tool, "success-permanence tests" (32%) were utilized the most. Of these, 27.46% are "multiple choice" and 4.54% are "open ended" tests. Additionally, "complementary tools" including student outputs, diaries and various documents are used at the rate of 30.28%; and "Questionnaire/scale" (19,01%) tools consisting of various tests such as attitude, perception, personality, critical thinking, reflective thinking were also frequently utilized. The least preferred data collection tool is the "observation form" (7.04%).

- This is followed respectively by central tendency-dispersion measures, non-parametric tests, frequency-percentage and ANOVA. It is inevitable to apply the t-test since there is an objective of trying to determine the effect of the teaching approaches, methods and techniques used in the studies conducted on the academic achievements and the attitudes of the students towards the course and comparing the differences between the pre- and post-test scores of the students. However, very little use of advanced statistical analysis techniques such as ANCOVA and MANCOVA can be interpreted as a deficiency of these researches.

- In the researches, the theme of "My Unique Home" has been studied the most. It may be interpreted that the common preference of the "My Unique Home" theme among the researchers may be

because the achievements of the theme are similar in content, or it is a theme that is performed in the middle of the terms.

- In researches, the concepts related to the theme of "My Unique Home" have been mostly studied. 57 different concepts are studied 115 times. In particular, the concepts related to the students themselves and their immediate surroundings such as "living/living creature/non-living things", "communication/ communication tools", "family/relatives/family elders/friends", "physical features and differences", "health/nutrition and growth", "etiquette/kindness/cleaning" are frequently used.

- "Teaching with drama/play", "collaborative learning" and "multiple intelligence" methods were used the most in the courses. These methods and techniques very effective in terms of learning in teaching the course of life science. When the age level of the children taking this course is considered, these methods and techniques can be regarded as methods and techniques through which children learn by having fun.

- When the results of the methods and techniques used are analyzed in terms of the effects of the variables of success and attitude, it is concluded that "teaching with drama/play" techniques are often positively influence students' academic achievement and attitudes toward the course. In all of the four studies conducted with multiple intelligence methods, there is a positive impact on achievement, while three is no positive effect on the course in the three studies carried out by a scale. In the researches, a total of 20 different teaching approaches, methods and techniques have been used, all of which have had a positive impact on the success of the students.

- "Written and printed materials" are mostly utilized in the researches. This is followed respectively by "audio-visual and electronic equipments", "real objects and models" and "writing and display boards". Together with written and printed materials, it is found that teachers have increasingly utilized technology-supported materials in the class in recent years.

- It is understood that, the teachers, usually have the class with classroom activities; especially prefer activities such as games, drama activities, screenwriting, story completion, etc. That drive the creativity of the students forward but have not adequately used out-of-class activities (sightseeing, observation, nature studies etc.) in the life science courses.

According to the findings of the research; studies with the pre-test post-test experiment/control groups may have a wider coverage in relation to the effectiveness of the teaching methods used in the

Life Science course. It is seen that the studies are mostly conducted on 3rd grade students. Studies can be carried out on students in 1st and 2nd grade, as well. It is observed that the studies examined are based on previous Life Science course curriculums. Studies based on the curriculum of current Life Science courses can be made. Different studies can be done to determine the effectiveness of different

teaching methods and techniques in teaching Life Science course.